

Päiväys
29.05.2024

Diaarinumero
123/03.04.04.04.20/2023

JULKINEN KUULUTUS

Vaasan hallinto-oikeuden päätös vesilain mukaisessa valitusasiassa

Kuulutuksen julkaisupäivä Vaasan hallinto-oikeuden verkkosivuilla

29.05.2024

Päätöksen tiedoksisaantipäivä

Hallintolain 62 a §:n 3 momentin mukaan päätöksen tiedoksisaannin katsotaan tapahtuneen seitsemäntenä päivänä julkaisemisajankohdasta.

Päätöksen tiedoksisaantipäivä on **05.06.2024**.

Asia

Vaasan hallinto-oikeuden päätös 29.05.2024 nro 717/2024, valitus vesitalousasiassa, maa-ainesten ottaminen pohjavedenpinnan yläpuolelta pohjavedenottamon suoja-alueella, Ylitornio.

Valittaja ja luvan hakija

Anti Yrjänheikki Oy

Kuulutuksen ja päätösasiakirjan nähtävilläpito

Tämä kuulutus ja päätösasiakirja pidetään nähtävillä **29.05.2024 – 05.07.2024**

Vaasan hallinto-oikeuden verkkosivuilla osoitteessa:

<https://oikeus.fi/hallinto-oikeudet/vaasanhallinto-oikeus/fi/index/hallinto-oikeudenkuulutukset/paatoskuulutukset.html>

Muutoksenhakuohjeet

Ohjeet valituksen tekemiseen löytyvät kuulutetun päätöksen muutoksenhakua koskevasta osasta sekä siihen liitetystä valitusosoituksesta. Valitusaika päättyy **05.07.2024**.

29.05.2024

Dnro 123/03.04.04.04.20/2023

Asia

Valitus vesitalousasiassa

Valittaja ja luvan hakija

Antti Yrjänheikki Oy

Päätös, josta valitetaan

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto 20.12.2022 nro 169/2022

Antti Yrjänheikki Oy on hakenut vesilain mukaista lupaa maa-ainesten ottamisen jatkamiselle ja vanhan ottoaikan maisemoisemiseksi pohjavedenpinnan yläpuolelta kiinteistöllä Lauri 976-408-10-38 Reväsvaaran pohjavedenottamon suoja-alueella Ylitornion kunnassa. Aluehallintovirasto on hylännyt hakemuksen.

Perustelut

Hankkeen tarkoitus

Hakemus koskee maa-ainesten ottamista pohjavesipinnan yläpuolelta vedenhankinnan kannalta tärkeällä Reväsvaaran pohjavesialueella (12976101). Tarkoituksena on maa-ainesten oton jatkaminen ja alueen maisemoiminen. Suunnitellun ottoalueen koko on noin 2,3 hehtaaria ja alueelta otettaisiin suunnitelman mukaisesti soraa ja hiekkaa noin 120 000 m³. Lupaa haetaan viideksi vuodeksi. Alueella on ollut aiemmin ottotoimintaa. Hakemuksen mukaan aluetta ei ole juurikaan maisemoitu. Alueella ei ole voimassa olevaa maa-aineslain mukaista ottolupaa.

Suunniteltu ottoalue sijaitsee alueella, jolle on myönnetty vesilain mukainen lupa nro 14/11/2 maa-aineksen ottoon pohjavesipinnan yläpuolelta. Lupa on ollut voimassa 15.4.2021 saakka. Luvan mukaan havaittavan ylimmän pohjavedenkorkeuden yläpuolelle on tullut jättää vähintään neljän metrin

paksuinen suojakerros. Lupa on sisältynyt määräys vanhan ottoalueen täytöstä puhtailla kivennäismailla pohjavesialueen kunnostamiseksi siten, että vanhalla ottoalueella suojakerrosta muodostuu vähintään kaksi metriä.

Maa-ainesten ottohankkeessa poistetaan kiinteistöjen Lauri 976-408-10-38 ja [REDACTED] rajalla sijaitseva soratormä. Kiinteistöllä Mäkilauri on ollut Rovaniemen ympäristölautakunnan 25.5.2011 myöntämä maa-aineslain mukainen ottolupa, joka on päättynyt 30.6.2021. Alueelta on otettu maa-ainesta noin tasoon +142,0 m.

Kaavoitus

Hankealueella on voimassa Länsi-Lapin maakuntakaava. Alue sijoittuu Ylitornion maa- ja metsätalousvaltaiselle alueelle (M 4505). Kaavamerkinnän mukaan: ”Merkinnällä osoitetaan pääasiassa maa- ja metsätalouskäyttöön tarkoitettuja alueita, joita voidaan käyttää pääasiallista käyttötarkoitusta sanottavasti haittaamatta ja luonnetta muuttamatta myös muihin tarkoituksiin.”

Reväsvaaran pohjavesialue on maakuntakaavassa osoitettu tärkeä tai vedenhankintaan soveltuva pohjavesialue. Kaavamääräyksen mukaan: ”Aluetta koskevat toimenpiteet on suunniteltava siten, että pohjaveden laatu ja määrä eivät niiden vaikutuksesta heikkene.”

Suunniteltu ottoalue sijaitsee maakuntakaavassa matkailun vetovoima-alueella (mv 8415). Mv-merkinnällä osoitetaan matkailun ja virkistykseen vyöhykkeitä, joihin kohdistuu alueidenkäytöllisiä kehittämistarpeita ja niiden yhteensovittamista. Kaavamääräyksen mukaan: ”Aluetta tulee kehittää matkailupalvelukohteiden, maaseutumatkailun, palvelujen ja reitistöjen yhteistoiminnallisena kokonaisuutena alueen pääkäyttötarkoitusten kanssa yhteen sopivalla tavalla. Kulttuuriperintö-, maisema- ja luontoarvoja tulee vaalia matkailun vetovoimatekijöinä.”

Pohjavesialue

Maa-ainesten ottoalue sijaitsee Reväsvaaran (12976101) pohjavesialueella, jonka ympäristöhallinto on luokitellut vedenhankintaa varten tärkeäksi pohjavesialueeksi, jonka pohjavedestä pintavesi- tai maaekosysteemi on suoraan riippuvainen (1E-luokka). Reilun 400 metrin etäisyydellä hankealueesta sijaitsee Ylitornion kunnan vesihuoltolaitoksen käytössä oleva Reväsvaaran vedenottamo. Hakemuksen mukaan vedenottamolta on vuosina 2016–2020 pumpattu vuosittain vettä 58 654–65 517 m³. Vedenottamolle on määrätty Pohjois-Suomen vesioikeuden vuonna 1971 myöntämässä luvassa (PSVEO/II/1551/D-71/9b) suojavyöhykkeet. Maa-ainesten ottoalue sijaitsee vedenottamon lähisuojavyöhykkeellä.

Vesienhoitosuunnitelma

Vesilain 3 luvun 6 §:n 2 momentin mukaan arvioinnissa on otettava huomioon, mitä vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain mukaisessa vesienhoitosuunnitelmassa ja merenhoitosuunnitelmassa on

esitetty hankkeen vaikutusalueen vesien tilaan ja käyttöön liittyvistä seikoista. Tornionjoen vesienhoitosuunnitelmassa ja Tornionjoen vesienhoitoalueen toimenpideohjelmassa osa 2 vuosille 2022–2027 sanotaan, että ympäristöluvan tarpeen harkintaa tulee tehdä vesienhoitoalueen pohjavesialueilla muun muassa Ylitornion Reväsvaaran pohjavesialueella. Reväsvaaran pohjavesialueen tila on hyvä. Maa-ainesten ottaminen on Reväsvaaran pohjavesialueella riskitekijä ja ottamishanke vaikeuttaa vesienhoitosuunnitelmassa esitettyä pohjavesialueen riskien ja haittojen vähentämistä.

Maa-ainesten ottamistoiminta pohjavedenottamon lähisuojavajöhykkeellä saattaisi vaarantaa vesienhoitosuunnitelman pohjavesien tilatavoitteiden saavuttamisen. Hankkeella suunnitelman mukaisesti toteutettuna olisi siten todennäköisesti haitallisia vaikutuksia vesienhoitosuunnitelman tavoitteiden saavuttamiseen.

Intressivertailu

Hankkeesta yleisille tai yksityisille eduille saatavaa hyötyä on vesilain 3 luvun 4 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan verrattava hankkeesta yleisille tai yksityisille eduille koituviin menetyksiin. Tässä tapauksessa hankkeesta saatavat hyödyt koituisivat pääosin yksityiselle edulle eli luvan hakijalle. Yleisenä hyötynä voidaan pitää maa-aineksen saatavuuden varmistamista alueellisesti.

Kysymyksessä on alue, josta on otettu maa-aineksia aiemmin. Vanhaa ottoaluetta ei ole kunnostettu lupamääräysten mukaisesti, joten pohjaveden yläpuolinen suojakerrospaksuus on paikoitellen ohut. Ottamistoiminta laajenee hakemuksen mukaan osittain uudelle alueelle kiinteistön rajalle, jossa maa-ainesta poistetaan noin 10 metrin paksuudelta. Maa-ainesten ottamisesta voisi aluehallintoviraston arvion mukaan aiheutua vaikutuksia, joiden vuoksi pohjaveden laatu ja käyttökelpoisuus vedenhankintaan saattaisi heiketä. Maaperä ottamisalueella on hyvin vettä läpäisevää, jolloin mahdolliset haitta-aineet pääsevät nopeasti huuhtoutumaan pohjaveteen. Hakemuksen mukainen maa-ainesten otto pienentää ottoalueella pohjaveden yläpuolista suojakerrosta ja lisää pohjavesialueeseen kohdistuvaa pilaantumisriskiä. Hakemuksen mukainen maa-ainesten ottaminen voi aiheuttaa riskin vedenottamosta otettavan veden laadulle.

Vedenottamoilla ja tutkituilla vedenottamopaikoilla voi olla vesilain mukainen suoja-alue ja siihen sisältyvät suojavyöhykkeet. Ympäristöhallinnon oppaassa ”Maa-ainesten kestävä käyttö” tavoitetilaksi on suositeltu, että vedenottamoiden lähisuojavajöhykkeillä ei saisi olla lainkaan ottamistoimintaa tai jälkihoitamattomia ottamisalueita. Opas ei ole oikeudellisesti sitova, mutta oppaan arviot maa-ainesten ottamisesta aiheutuvista haitoista ja ottamisen edellytyksistä pohjavesialueilla voidaan kuitenkin ottaa huomioon päätösharkinnassa.

Hankealue sijaitsee edellä sanotun mukaan vedenottamon lähisuojavajöhykkeellä, jossa luonnontilaisilta alueilta ei lähtökohtaisesti saa

ottaa maa-aineksia muutoin kuin ottamisalueen kunnostustarkoituksessa. Hakemuksen mukainen maa-aineksen ottaminen ei ole alueella välttämätöntä alueen maisemointitoimenpiteiden loppuun saattamiseksi. Hankkeesta pohjaveden laadulle aiheutuvaa vaaraa pohjaveden muodostumisalueella ja pohjavedenottamon paikan lähisuojavyöhykkeellä on vesilain mukaisessa intressivertailussa haittoja arvioitaessa pidettävä huomattavana haittana.

Hakemuksen täydennyksenä 15.9.2022 toimitettujen asiakirjojen mukaan, pohjavesiputkessa nro 3 (PVP3), joka sijaitsee viereisellä ottoalueella kiinteistöllä [REDACTED] pohjavedenpinta on ollut tasolla +141,96 m. Kyseinen pohjavedenpinta on lähes sama kuin suunniteltu ottotaso. Hakijan hakemuksen täydennyksenä 15.9.2022 toimittaman jälkitalannekartan 2022 mukaan ottoalueella kiinteistöllä Lauri 976-408-10-38 jää suojakerrosta havaittuun pohjavesipintaan paikoitellen alle yksi metri. Hakemuksen mukainen suojakerros ei toteudu.

Yllä esitetyn perusteella aluehallintovirasto katsoo, että suunnitellun mukainen maa-ainesten ottaminen saattaa muuttaa vedenhankintatarkoitukseen soveltuvan Reväsvaaran pohjavesialueen pohjaveden laatua tai määrää ja tämä muutos voi huonontaa pohjaveden käyttökelpoisuutta taikka muulla tavalla aiheuttaa haittaa vedenotolle tai veden käytölle talousvetenä. Hankkeesta saatavaa hyötyä ei voida pitää huomattavana yleiselle edulle koituihin menetyksiin verrattuna. Lisäksi hanke voi aiheuttaa ympäristönsuojelulain 17 §:n mukaisen pohjaveden pilaamiskiellon vastaisia seurauksia.

Edellä mainituin perustein ja varovaisuusperiaate huomioon ottaen aluehallintoviraston mukaan vesilain 3 luvun 4 §:ssä säädetty luvan myöntämisen edellytykset eivät täyty eikä lupaa siten voida myöntää.

Lisäksi

Aluehallintovirasto toteaa, että Pohjois-Suomen aluehallintoviraston päätöksessä nro 14/11/2 on annettu viimeistelytoita koskevia määräyksiä. Kyseiset lupamääräykset ovat saaneet lainvoiman ja edelleen velvoittavat Antti Yrjänheikki Oy:tä, vaikka varsinainen lupa on rauennut. On luvansaajan tehtävä noudattaa lupaa ja siinä annettuja lupamääräyksiä ja viime kädessä valvontaviranomaisen tehtävä varmistaa, että työt tulevat tehtyä siten kuin luvassa on edellytetty.

Vaatimukset hallinto-oikeudessa

Antti Yrjänheikki Oy on ensisijaisesti vaatinut, että Vaasan hallinto-oikeus kumoaa valituksenalaisen päätöksen ja myöntää hakemuksen mukaisen luvan. Toissijaisesti yhtiö on vaatinut, että hallinto-oikeus myöntää hakemuksen pohjalta luvan maa-ainesten ottamiseen hakemuksen mukaisella alueella siten, että maa-aineksen ottomäärää pienennetään haetusta määrästä Lapin ELY-keskuksen lausunnossa puolletun ottomäärän suuruiseksi ja ottotaso nostetaan ympäristöministeriön ohjeistuksen mukaisesti tasolle pohjavesi +6 metriä. Kolmassijaisesti yhtiö on vaatinut, että asia palautetaan Pohjois-

Suomen aluehallintoviraston uudelleen käsiteltäväksi luvan myöntämiseksi siten, että lupa myönnetään hakemuksen mukaiselle alueelle ja ottomäärää pienennetään Lapin ELY-keskuksen esittämälle ottomäärälle ja ottotaso nostetaan ympäristöministeriön ohjeistuksen mukaisesti tasolle pohjavesi +6 metriä.

Vaatimuksia on perusteltu muun muassa sillä, että vesilain mukainen lupaharkinta on oikeusharkintaista päätöksentekoa. Jos luvan myöntämisedellytykset täyttyvät, lupaviranomaisen on myönnettävä hankkeelle lupa. Hankkeesta yleiselle edulle koituvat menetykset kohdistuvat tässä tapauksessa yhdyskunnan vedenottoon ja veden käyttöön talousvetenä sekä vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain mukaan arvioitavaan pohjaveden kemialliseen tilaan, mutta niitä ei voida pitää merkittävänä. Hanke ei ainakaan valituksen toissijaisten vaatimusten mukaisesti toteutettaessa muuta pohjaveden laatua tai määrää siten, että hanke huonontaisi pohjaveden käyttökelpoisuutta tai muutoin aiheuttaisi haittaa vedenotolle tai veden käytölle talousvetenä. Hankkeesta yksityiselle edulle saatavat hyödyt olisivat yleiselle edulle aiheutuvia menetyksiä merkittävästi suurempia. Asiassa ei ole kyse seikasta, joka muodostaisi vesilain 3 luvun 4 §:n 2 momentin tarkoittaman ehdottoman luvanmyöntämisteen. Koska kyseessä on otto- ja maisemointitoiminta, joka tulisi sijoittumaan alueelle, jossa kohteessa itsessään sekä viereisellä tilalla on aiemminkin harjoitettu vastaavanlaista toimintaa ilman että toiminnasta olisi havaittu aiheutuvan haitallisia vaikutuksia pohjaveteen, ei varovaisuusperiaatetta tule soveltaa siten, että lupa kokonaan hylätään.

Ympäristöministeriön oppaan mukainen suojakerrosvaatimus voidaan hakemuksen pohjalta täyttää lupaviranomaisen asettamalla lupamääräyksillä. Vuoden 2022 syksyllä asennetuissa pohjaveden tarkkailuputkissa suoritettujen mittausten mukaan pohjavesipinta on ollut aikaisempia havaintoja korkeammalla tasolla, mistä syystä ottotaso on lupahakemuksessa esitetty liian alas, eikä ottotasoa ole ennen hakemuksen lopullista käsittelyä huomattu muuttaa uusia havaintoja vastaavaksi.

Hanke ei vaikeuta Tornionjoen vesienhoitosuunnitelmaan kuuluvaa tavoitetta vähentää riskejä ja haittoja pohjavesialueella eikä vaaranna vesienhoitosuunnitelman mukaisen hyvän tilan saavuttamista. Vesienhoitosuunnitelmassa kuvatut yleiset maa-ainesten ottotoiminnan mahdollisesti aiheuttamat riskit eivät tarkoita, että kyseinen hanke aiheuttaisi tällaisia riskejä tai että alueella ei saisi harjoittaa lainkaan maa-ainesten ottotoimintaa. Valituksenalaisessa päätöksessä ei ole yksilöity tarkemmin, mitä vesienhoitosuunnitelmassa esitettyjä pohjavesialueen riskien ja haittojen vähentämistä koskevia toimenpiteitä hanke vaikeuttaa. Vesienhoitosuunnitelmassa ja sen liitteenä olevassa toimenpideohjelmassa ei ole osoitettu Reväsvaaran pohjavesimuodostumaa koskevia erityisiä toimenpiteitä. Maa-ainesten ottamisella ei ole vaikutusta vesienhoitosuunnitelmassa esitettyjen pohjavettä koskevien tavoitteiden toteuttamisedellytyksiin, eikä hanke heikennä pohjavesimuodostuman tilaa. Toiminta-alueella ei varastoida polttonesteitä tai voiteluaineita, vaan polttonesteiden säilytys, koneiden tankkaukset sekä koneiden ja laitteistojen

huollot suoritetaan muualla. Lupaviranomainen voi lakien ja määräysten mukaisesti asettaa hankkeelle vesilain ja ympäristöministeriön pohjavedenottamon lähisuojavaovyöhykkeelle edellyttämät suojakerrospaksuudet, joita yhtiö sitoutuu noudattamaan.

Erityistä normaalista poikkeavaa riskiä ei ole eikä toiminta aiheuta pohjaveden pilaantumisen vaaraa. Toiminta on kaavan mukaista. ELY-keskuksen lausunnon mukaan kohteessa voidaan tietyin edellytyksin ottaa maa-aineksia alueen maisemoinnin yhteydessä. Kohteessa tulee huolehtia suojelun ja ottotarpeiden yhteensovittamisesta. ELY-keskuksen lausunnon mukaan suunniteltu hanke ei vaikeuta alueen käyttämistä maakuntakaavassa osoitettuun tarkoitukseen eivätkä alueen luontoarvot rajoita ottamisen järjestämistä suunnitellulla alueella. Ottamisalue ei ole luonnontilainen, vaan suunniteltu hanke kohdistuu pääosin vanhalle ottoalueelle. Alueella on harjoitettu samankaltaista toimintaa, jolle on jo aikaisemmin myönnetty lupia maa-ainesten ottamiseksi pohjavesipinnan yläpuolelta ja tämä toiminta ei ole aiheuttanut haittaa pohjaveden laadulle ja määrälle.

Ottosuunnitelma on laadittu siten, että otto ei ennalta arvioiden vaaranna muodostumassa olevan vedenottamon veden antoisuutta tai veden laatua. Poltto- ja voiteluainepäästöt torjuen toiminnasta ei ole haitallisia vaikutuksia pohjaveden laatuun ottotoiminnan aikana ja alueen jälkihoitotyöt suunnitelman mukaisesti toteutettuina toiminnasta ei tule olemaan haitallisia vaikutuksia pohjaveteen myöskään oton jälkeen. Vaikutusalueella ei ole yksityistalouksien kaivoja, joihin otto voisi vaikuttaa. Pohjavesipintaa ei tulla alentamaan, eikä pohjavesialueelta keinotekoisesti johdeta vettä pois oton aikana tai sen jälkeen.

Hakemuksen mukaisesta toiminnasta ei aiheutuisi vaaraa ympäristölle tai terveydelle, eikä se olisi ristiriidassa alueidenkäytön tavoitteiden kanssa. Mahdollisen pohjavedelle aiheutuvan riskin minimoimiseksi yhtiö esittää, että hakemukseen perustuva lupa maa-aineksen ottamiseen myönnetään siten, että suojakerroksen paksuudeksi määrätään vähintään ELY-keskuksen esittämä kuusi metriä, jolloin otettavien aineiden määräksi tulee arviolta noin 50 000 k-m³. Ottotoiminnan ja maisemoinnin toteuttamisen edellyttämässä maa-aineslain mukaisessa lupahakemuksessa esitetään lopulliset ottotasot, ottomäärät ja maisemointisuunnitelma. Koska alueen maisemoinnissa joudutaan joka tapauksessa käyttämään merkittävässä määrin konetyötä, ei otosta ja maisemoinnista tulisi olemaan suurempaa vaaraa pohjavedelle kuin pelkässä maisemoinnissa. Maisemointityöt tulevat aiheuttamaan merkittäviä kustannuksia yhtiölle ja yllä mainitulla ottomäärällä yhtiölle aiheutuvat taloudelliset menetykset jäävät mahdollisimman pieniksi. Vuonna 2010 myönnetyssä vesitalousluvassa ottomäärä on ollut 130 000 k-m³.

Reväsvaaran tärkeällä pohjavesialueella on maa-ainesten ottoa myös viereisellä tilalla, jolla suojakerrospaksuus on neljä metriä. Vanhojen ottoalueiden hyödyntäminen mahdollistaa uusien alueiden säästeliäänsä avaamisen, mikä on ympäristöllisesti kestävä ja tavoiteltavaa.

Edellä esitetyillä uusilla rajauksilla suunniteltu toiminta ei ainakaan tällöin olisi ympäristönsuojelulain 17 §:n mukaisen pohjaveden pilaamiskiellon tai vesienhoitosuunnitelman vastaista.

Asian käsittely ja selvittäminen hallinto-oikeudessa

Hallinto-oikeus on tiedottanut valituksesta julkisella kuulutuksella. Tieto kuulutuksesta on julkaistu Ylitornion kunnassa.

Pohjois-Suomen aluehallintovirastolta on pyydetty lausunto valituksesta. Asianosaisille, joita asia erityisesti koskee, sekä Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueelle, Ylitornion kunnalle, Ylitornion kunnan ympäristönsuojelu- ja terveydensuojeluviranomaisille ja Ylitornion kunnan kaavoitusviranomaiselle on varattu tilaisuus vastineen antamiseen valituksesta.

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto on lausunnossaan todennut, että valitus ei anna aihetta kumota lupapäätöstä ja palauttaa asiaa aluehallintoviraston käsittelyyn. Asia on ratkaistu hakemuksen perusteella. Hakija on vastannut Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen lausuntoon selityksessään 12.5.2022 eikä ole muuttanut hakemussuunnitelmaa. Hakija on esittänyt muutettua hankesuunnitelmaa vasta muutoksenhakutuomioistuimelle toimittamassaan valituksessa. Muutetussa hakemussuunnitelmassa olisi kyseessä eri hanke kuin aluehallintoviraston ratkaisemassa asiassa. Tämä ei estä toiminnanharjoittajaa laittamaan vireille uutta hakemusta muutetun suunnitelman perusteella.

Rovaniemen kaupungin ympäristölautakunta on ilmoittanut, ettei sillä ole tarvetta antaa vastinetta asiasta.

Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on vastineessaan todennut muun muassa, että se yhtyy Pohjois-Suomen aluehallintoviraston päätöksessä esittämiin perusteluihin, eikä sillä ole ollut huomauttamista Pohjois-Suomen aluehallintoviranomaisen päätökseen. Pohjois-Suomen aluehallintovirasto on antanut valituksen tehneelle Antti Yrjänheikki Oy:lle mahdollisuuden esittää vastineensa ELY-keskuksen lausunnon jälkeen, ja tässä vaiheessa muuttaa hakemustaan ELY-keskuksen esittämien luvan myöntämisen edellytysten perusteella. Antti Yrjänheikki Oy ei kuitenkaan ole tässä vaiheessa muuttanut hakemustaan. Mikäli valittajalla edelleen on tarkoituksenaan harjoittaa kyseessä olevalla alueella maa-ainestenottoa valituksessaan kuvatulla tavalla, tulee toiminnalle hakea uutta vesilain mukaista lupaa Pohjois-Suomen aluehallintovirastolta. Uuden hakemuksen yhteydessä tulee esittää uusi ottamissuunnitelma ja uudet suunnitelmapiirustusasiakirjat. Mikäli hallinto-oikeus palauttaa asian Pohjois-Suomen aluehallintovirastolle käsiteltäväksi, tulee valittajan tässäkin tapauksessa toimittaa aluehallintovirastolle uudet hakemus- ja suunnitelma-asiakirjat, joista pyydetään Lapin ELY-keskuksen lausunto.

Ylitornion kunnanhallitus on merkinnyt vastinepyynnön tiedoksi, mutta ei ole antanut vastinetta.

Antti Yrjänheikki Oy on ilmoittanut, ettei yhtiö anna vastaselitystä.

Hallinto-oikeuden ratkaisu

Hallinto-oikeus hylkää valituksen.

Perustelut

Sovellettavat säännökset

Vesilain 3 luvun 2 §:n 1 momentin 2) ja 5) kohtien mukaan vesitaloushankkeella on oltava lupaviranomaisen lupa, jos se voi muuttaa muun muassa pohjaveden laatua tai määrää, ja tämä muutos aiheuttaa luonnon ja sen toiminnan vahingollista muuttumista taikka vesistön tai pohjavesiesiintymän tilan huononemista tai olennaisesti vähentää tärkeän tai muun vedenhankintakäyttöön soveltuvan pohjavesiesiintymän antoisuutta tai muutoin huonontaa sen käyttökelpoisuutta taikka muulla tavalla aiheuttaa vahinkoa tai haittaa vedenotolle tai veden käytölle talousvetenä.

Vesilain 3 luvun 4 §:n 1 momentin mukaan lupa vesitaloushankkeelle myönnetään, jos 1) hanke ei sanottavasti loukkaa yleistä tai yksityistä etua; tai 2) hankkeesta yleisille tai yksityisille eduille saatava hyöty on huomattava verrattuna siitä yleisille tai yksityisille eduille koituviin menetyksiin.

Vesilain 3 luvun 6 §:n 1 momentin mukaan luvan myöntämisen edellytyksiä harkittaessa vesitaloushankkeesta yleiselle edulle aiheutuvia hyötyjä ja menetyksiä arvioidaan yleiseltä kannalta. Arvioinnissa voidaan käyttää rahaa, jos hyödyn tai menetyksen suuruus voidaan määrittää rahassa.

Saman pykälän 2 momentin mukaan arvioinnissa on otettava huomioon, mitä vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain mukaisessa vesienhoitosuunnitelmassa ja merenhoitosuunnitelmassa on esitetty hankkeen vaikutusalueen vesien tilaan ja käyttöön liittyvistä seikoista.

Vesilain 3 luvun 7 §:n 1 momentin mukaan luvan myöntämisen edellytyksiä harkittaessa vesitaloushankkeesta saatavana yksityisenä hyötynä otetaan huomioon maa- tai vesialueen tai muun omaisuuden tuottavuuden tai käytettävyyden parantumisesta aiheutuva omaisuuden käyttöarvon lisääntyminen sekä hankkeen toteuttamisesta välittömästi saatava muu etu.

Vesilain 11 luvun 17 §:n 1 momentin mukaan asian ratkaisevan viranomaisen on tutkittava asiassa annetut lausunnot ja tehdyt muistutukset sekä lupa-asiassa luvan myöntämisen edellytykset.

Saman pykälän 2 momentin mukaan lupa-asiassa lupa myönnetään, jos hanke täyttää tässä laissa ja sen nojalla annetuissa asetuksissa säädetty vaatimukset.

Ympäristönsuojelulain 17 §:n mukaan ainetta, energiaa tai pieneliöitä ei saa panna, päästää tai johtaa sellaiseen paikkaan tai käsitellä siten, että: 1) tärkeällä tai muulla vedenhankintakäyttöön soveltuvalla pohjavesialueella pohjaveden laadun muutos voi aiheuttaa vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle taikka pohjaveden laatu voi muutoin olennaisesti huonontua; 2) toisen kiinteistöllä olevan pohjaveden laadun muutos voi aiheuttaa vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle taikka tehdä pohjaveden kelpaamattomaksi tarkoitukseen, johon sitä voitaisiin käyttää; tai 3) toimenpide vaikuttamalla pohjaveden laatuun muutoin saattaa loukata yleistä tai toisen yksityistä etua (*pohjaveden pilaamiskielto*).

Asiassa saatu selvitys

Antti Yrjänheikki Oy on hakenut vesilain mukaista lupaa maa-ainesten ottamisen jatkamiselle ja vanhan ottopaikan maisemoinnille pohjavedenpinnan yläpuolella kiinteistöllä Lauri 976-408-10-38 Reväsvaaran pohjavedenottamon suoja-alueella Ylitornion kunnassa. Otettavat ainekset, hiekka ja sora, 120 000 m³ käytetään Ylitornion talousalueen erilaisiin rakennuskohteisiin sekä betoniteollisuuden raaka-aineena. Maa- ja kiviainesvarat ovat kunnan alueella ehtymässä.

Kohde sijaitsee Reväsvaaran vedenhankintaa varten tärkeällä pohjavesialueella (12976101) vedenottamon lähisuojavyöhykkeellä (Pohjois-Suomen vesioikeus 21.11.1973/68/73/11). Suunnitellun ottoalueen koko on noin 2,3 ha, josta noin 0,7 ha on uutta aluetta. Koko alueelta on suunniteltu otettavan hiekkaa ja soraa noin 120 000 m³. Hakemuksen mukaan ottoalue on metsätalouskäytössä. Suunnitelman mukaan ottoa jatketaan havaintoputken nro 7 eteläpuolelta vanhasta rintauksesta nykyisen pohjan tasolta +140 (korkeusjärjestelmä N60) jatkuen länteen ja etelään suunnitelman mukaisesti nousevana, kuitenkin siten, että ylimmän mahdollisesti havaittavan pohjavedenpinnan yläpuolelle jätetään vähintään 4 metriä maa-ainesta. Etelärajalla otto ulotetaan tilan Mäkilaurei rajaan saakka tasolla +142,0 ja ottoalueet yhdistetään ja poistetaan jyrkkä, yli 10 metriä korkea soratörmä.

Reväsvaaran maaperämuodostuma on vaaran rinteeseen kerrostunutta hiekkaista ja soraista rantakerrostumaa. Kerrostuman paksuutta ei ole kokonaisvaltaisesti selvitetty. Pohjatasona muodostumalla on moreeni ja kallio.

Länsi-Lapin maakuntakaavassa alueella ei ole muuta merkintää kuin pohjavesialue. Alueella ei ole muuta kaavoitusta. Reväsvaaran pohjavesialueen kaavamääräyksen mukaan: ”Aluetta koskevat toimenpiteet on suunniteltava siten, että pohjaveden laatu ja määrä eivät niiden vaikutuksesta heikkene.” Pohjavesialue kuuluu Tornionjoen vesienhoitoalueeseen, jossa kaikkien pohjavesialueiden on arvioitu olevan hyvässä tilassa.

Viereisellä tilalla [REDACTED] sijaitsee satunnaisesti käytössä oleva, reserviupseerien hallinnoima ampumarata osittain vedenottamon ja nykyisten ottoalueiden välisellä alueella. Lähin asuinkiinteistö sijaitsee noin 2,6 km:n etäisyydellä.

Pohjavesialueella sijaitsee E-luokan avolähde ja tihkupinta, joka on lähimmillään noin 350 metrin etäisyydellä suunnitellusta ottoalueesta itä-kaakkoon eli pohjaveden virtaussuuntaan nähden ylävirran puolella.

Pohjavettä ei talven 2021 mittauksissa havaintoputkissa tavattu. Ottoalueelle asennetuissa uusissa putkissa pohjavedenpinta on ollut 24.8.2022 alueen itäosassa 135,22 ja keskiosassa 134,80. Suojakerrosta pohjaveteen suunnitellulla ottoalueella on hakemuksen mukaan putkien nrot 4 ja 7 perusteella yli 6-9 metriä ja alueen koillisosassa olevan putken nro 8 vanhan havainnon mukaan noin 2 metriä. Vielä ottamaton osa suunnitellusta otto- ja maisemointialueesta on mäntyvaltaista kangasmetsää. Ottoa on haettu suoritettavaksi siten, että ottotaso on +140,0 - +142,0, eli ylimpään havaittuun pohjavesipintaan ottoalueella jäisi vähintään 4 metrin suojakerros. Reväsvaaran pitkään maa-ainesten oton kohteena oleva alue on kohtalaisen laaja ja suojakerros pohjaveden yläpuolella on hakemuksen mukaan keskimäärin yli 6 metriä. Hakemuksen mukaisella alueella pohjavettä parhaiten suojaava maannoskerros on pääosin jo aikaisemmin poistettu ja varsinaisesti uutta, tasolle pohjavesipinta +6 metrin aluetta muodostuu vain noin 0,7 ha. Ottoalueella tai liikennöintireiteillä ei suoriteta pölynsidontaa, joka voisi nostaa kemikaalijäämien määriä pohjavedessä.

Reväsvaaran pohjavesialueella (12976101) pohjaveden virtaus on vaaran rinnettä alaspäin kohti pohjoista eli toiminta-alueesta noin 300 metrin etäisyydelle sijaitsevalle vedenottamolle päin. Vedenottamon tarkkailuputkissa pohjavesipinnan taso on 2000-luvulla vaihdellut tasovälillä +125 - +130 (N2000).

Toiminta-alueen pohjoisosassa nykyinen maanpinta on pääosin metsittynyt vanhalla ottotasolla +132,0–134,0, eikä metsittyneillä alueilla suoriteta täyttöjä tai luiskauksia. Toiminta-alueen reunat pyöristetään ja luiskaukset sopeutetaan ympäröivään maastoon kaltevuudessa 1:2–1:3. Tilan rajalta vielä kuorittavat pintamaat käytetään ottoalueen maisemointiin ja kasvualustaksi oton aikana.

Kaivannaisjätteiksi luokiteltavia aineksia ei toiminnassa synny ja kaivettavia aineksia voidaan varastoida väliaikaisesti alueelle, mistä humuspitoisia aineksia voidaan käyttää maisemointiin vaiheittain jo ottotoiminnan aikana.

Alueella käytettäviä koneita ja laitteistoja ovat seulontalaitteisto, hydraulikaivinkone, pyöräkuormaaja sekä kuorma-autot. Koneiden tankkaukset suoritetaan ottoalueen ulkopuolella. Pohjaveden laadun säilymisen varmistamiseksi alueella ei säilytetä poltto- ja voiteluaineita. Alueen jälkikäyttönä tulee olemaan metsätalouskäyttö.

Oikeudellinen arviointi ja johtopäätös

Asiassa on kysymys vesilain mukaisen luvan myöntämisedellytysten täyttymisestä. Lupahakemus ratkaistaan tapauskohtaisesti ottaen huomioon hankkeeseen ja hakemukseen liittyvät seikat. Lupaharkinta perustuu tässä tapauksessa vesilain 3 luvun 4 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaisesti intressivertailuun, jonka mukaan luvan myöntäminen edellyttää, että hankkeesta yleisille tai yksityisille eduille saatava hyöty on huomattava verrattuna siitä yleisille tai yksityisille eduille koituviin menetyksiin.

Tässä tapauksessa hankkeesta saatavat hyödyt koituisivat pääasiassa yksityiselle edulle eli luvan hakijalle kiviaineshuollon raaka-aineen myynnistä saatavana taloudellisena hyötynä. Hankkeesta saatava yleinen hyöty rajoittuu siihen, että maa-ainesten saatavuus Ylitornion seudulla paranee jonkin verran.

Suunniteltu soranottamistoiminta sijoittuu Reväsvaaran (12976101) vedenhankintaa varten tärkeälle pohjavesialueelle, jonka pohjavedestä pintavesi- tai maaekosysteemi on suoraan riippuvainen (1E-luokka). Pohjavesialueella sijaitsee Ylitornion kunnan vesihuoltolaitoksen Reväsvaaran käytössä oleva vedenottamo. Ottoalue sijoittuu varsinaisen pohjaveden muodostumisalueen eteläosaan, olemassa olevan ottoalueen yhteyteen. Suunniteltu ottamistoiminta laajentaa jo olemassa olevia ottoalueita. Suunniteltu ottoalue sijaitsee noin 300 metrin etäisyydellä pohjavesialueella sijaitsevasta vedenottamosta ja sijoittuu kokonaan pohjavedenottamolle määrätyn lähisuojavajöhykkeen sisäpuolelle.

Maa-ainesten ottamistoiminnan edellytyksiä on arvioitava ottaen huomioon siitä aiheutuvat riskitekijät kokonaisuudessaan siten, että arviointi perustuu olemassa olevaan tietoon pohjavesimuodostumasta ja sen merkityksestä vedenhankinnan kannalta sekä toiminnasta mahdollisesti pohjaveden laatuun ja määrään kohdistuviin vaikutuksiin. Tässä tapauksessa asiassa saadun selvityksen ja karttatarkastelun perusteella vanha ottoalue tullaan maisemoimaan, mutta hanke kohdistuisi uuteen 0,7 ha alueeseen ja otto olisi määrällisesti soran ja hiekan osalta 120 000 m³. Ottoalue sijaitsee alueella, jossa maaperä on sora- ja hiekkapitoisuuden vuoksi varsin hyvin vettä läpäisevää ja johtavaa.

Maa-ainesten oton kannalta luonnontilaisen maannoskerroksen poistaminen on pohjaveden laatuun vaikuttava merkittävä yksittäinen tekijä. Luonnontilaisen pintakerroksen ja kasvillisuuden poistaminen lisää pohjaveden likaantumiseriskiä, ainepitoisuuksia ja pohjaveden pinnan korkeuden vaihteluita sekä aiheuttaa maaperän eroosiota. Soran ottamisalueilla pohjaveden muodostuminen lisääntyy. Suojakerrospaksuuksien pieneneminen lisää pohjaveden likaantumis- ja muuttumisvaaraa. Pohjavedelle aiheutuvien riskien merkittävyyden arvioinnissa tulee ottaa huomioon muun ohella pohjaveden virtaussuunta hankealueelta pohjavedenottamolle päin sekä pohjavedenottamon ja hankealueen välinen etäisyys. Hankkeeseen liittyviä pohjaveden laatua ja määrää heikentäviä vaikutuksia ei voida edellä kuvatusti sulkea pois, kun lisäksi otetaan huomioon pohjavesiselvityksiin liittyvät epävarmuudet.

Hallinto-oikeus katsoo, että hakemuksen mukaisesti toteutettuna hanke voisi muuttaa pohjaveden laatua ja määrää ja tämä muutos voisi huonontaa pohjaveden käyttökelpoisuutta taikka muulla tavalla aiheuttaa haittaa vedenotolle tai veden käytölle talousvetenä. Lisäksi hankkeesta voi aiheutua pohjaveden pilaantumista ympäristönsuojelulain 17 §:n tarkoittamalla tavalla. Pohjavesimuodostuman hyvän tilan vaarantumisesta ei myöskään voida poissulkea. Hankkeesta pohjaveden laadulle ja määrälle aiheutuvaa vaaraa pohjavedenottamon läheisyydessä ja pohjaveden muodostumisalueella on näistä syistä vesilain mukaisessa intressivertailussa pidettävä huomattavana menetyksenä yleiselle edulle.

Yllä esitetyn ja aluehallintoviraston päätöksen perusteluissa esitetyn perusteella ja lisäksi kun otetaan huomioon ympäristöoikeudellinen varovaisuusperiaate, hallinto-oikeus katsoo, että hankkeesta saatava hyöty ei ole huomattava verrattuna siitä yleiselle edulle koituviin menetyksiin. Vesilain 3 luvun 4 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuja luvan myöntämisen edellytyksiä ei näin ollen ole ja valitus on hylättävä.

Koska luvan myöntämiselle ei ole edellytyksiä vesilain 3 luvun 4 §:n 1 momentin 2 kohdan perusteella, ei asiassa ole tarpeen arvioida, onko luvan myöntämiselle saman pykälän 2 momentissa tarkoitettua ehdotonta estettä.

Valittaja on vasta valitusvaiheessa esittänyt ottomäärän pienentämistä siten, että joko hallinto-oikeus myöntää luvan tai palauttaa asian uudelleen käsiteltäväksi luvan myöntämistä varten. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan hallinto-oikeus ei ratkaise ensiasteena lupaviranomaisen päätöksen antamisen jälkeen tehtyjä muutoksia hylättyyn hakemukseen. Näin ollen hallinto-oikeus ei ole näitä vasta valituskirjelmässä esitettyjä muutosehdotuksia tutkinut.

Julkinen kuulutus

Päätös on annettu julkisella kuulutuksella.

Päätöksestä ilmoittaminen

Ylitornion kunnanhallituksen on viipymättä julkaistava tieto tätä päätöstä koskevasta kuulutuksesta kuntalain 108 §:n mukaisesti. Tiedon kuulutuksen julkaisemisesta tulee olla nähtävillä vähintään sen ajan, jonka kuluessa päätökseen voi hakea muutosta valittamalla.

Muutoksenhaku

Tähän päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. Valituskirjelmä on toimitettava korkeimpaan hallinto-oikeuteen 30 päivän kuluessa hallinto-oikeuden päätöksen tiedoksisaannista eli **viimeistään 5.7.2024**.

Valitusosoitus on liitteenä HallJK (01.20).

Hallinto-oikeuden kokoonpano

Asian ovat ratkaisseet lainoppineet hallinto-oikeustuomarit Päivi Kentala ja Annukka Lagerstam sekä tekniikan alan hallinto-oikeustuomari Lasse Käsälä.

Esittelijä Mia Koski-Träskvik

Tämä päätös on sähköisesti varmennettu hallinto-oikeuden asianhallintajärjestelmässä.

Jakelu

Päätös, maksu

Antti Yrjänheikki Oy, oikeudenkäyntimaksu 270 euroa
Prosessiosoite:

██████████ Geopudas Oy
(Oikaisuvaatimusohje ilmenee hallinto-oikeuden päätöksen
oikeudenkäyntimaksua koskevasta liitteestä.)

Jäljennös maksutta

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto,
Ympäristölupavastuualue

Ylitornion kunnan ympäristönsuojeluviranomainen

Ylitornion kunnan terveydensuojeluviranomainen

Ylitornion kunnanhallitus

Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus /
Ympäristö ja luonnonvarat -vastuualue

Ylitornion kunnan kaavoitusviranomainen

Suomen ympäristökeskus

Tuomioistuimen yhteystiedot

Vaasan hallinto-oikeus
Korsholmanpuistikko 43, 4 krs (PL 204), 65101 Vaasa
Sähköposti: vaasa.hao@oikeus.fi
Puh.: 029 56 42780

Hallinto- ja erityistuomioistuinten asiointipalvelu:
<https://asiointi.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet#/>

Henkilötietojen käsittelyyn ja tietosuojaan liittyvät tiedot ovat saatavilla
<https://oikeus.fi/hallintooikeudet/vaasanhallinto-oikeus/fi/>

VALITUSOSOITUS

Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla **korkeimpaan hallinto-oikeuteen** kirjallisella valituksella, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Valitusluvan myöntämisen perusteet

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 111 §:n 1 momentin mukaan valituslupa on myönnettävä, jos:

- 1) lain soveltamisen kannalta muissa samanlaisissa tapauksissa tai oikeuskäytännön yhtenäisyyden vuoksi on tärkeitä saattaa asia korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi;
- 2) asian saattamiseen korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi on erityistä aihetta asiassa tapahtuneen ilmeisen virheen vuoksi; tai
- 3) valitusluvan myöntämiseen on muu painava syy.

Valituslupa voidaan myöntää myös siten, että se koskee vain osaa muutoksenhaun kohteena olevasta hallinto-oikeuden päätöksestä.

Valitusaika

Hallinto-oikeuden päätös on annettu julkisella kuulutuksella. Päätös on julkaistu hallinto-oikeuden verkkosivuilla päivänä, joka ilmenee päätöksen ensimmäiseltä sivulta. Päätöksen katsotaan tulleen asianomaisen tietoon seitsemäntenä päivänä kuulutuksen julkaisemisajankohdasta. Valitus on tehtävä **30 päivän kuluessa** hallinto-oikeuden päätöksen tiedoksisaannista, sitä päivää lukuun ottamatta.

Valituksen sisältö

- Valituksessa, johon on sisällytettävä valituslupahakemus, on ilmoitettava
- valittajan nimi ja yhteystiedot mukaan lukien se postiosoite ja mahdollinen muu osoite, johon oikeudenkäyntiin liittyvät asiakirjat voidaan lähettää (prosessiosoite); jos valittajan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä, on valituksessa mainittava myös tämän yhteystiedot
 - päätös, johon haetaan muutosta (valituksen kohteena oleva päätös)
 - peruste, jolla valituslupaa pyydetään, sekä syyt, joiden vuoksi valitusluvan myöntämiseen on mainittu peruste
 - miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi (vaatimukset)
 - vaatimusten perustelut
 - mihin valitusoikeus perustuu, jos valituksen kohteena oleva päätös ei kohdistu valittajaan.

Yhteystietojen muutoksesta on valituksen vireillä ollessa ilmoitettava viipymättä korkeimmalle hallinto-oikeudelle. Jos usea tekee valituksen yhdessä, voidaan joku heistä ilmoittaa yhdyshenkilöksi.

Valituksen liitteet

Valitukseen on liitettävä

- hallinto-oikeuden päätös valitusosoituksineen
- selvitys siitä, milloin valittaja on saanut päätöksen tiedoksi, tai muu selvitys valitusajan alkamisen ajankohdasta
- asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle.

Asiamiehen, joka ei ole toiminut asiamiehenä asian aikaisemmassa käsittelyvaiheessa, ja joka ei ole asianajaja, julkinen oikeusavustaja tai luvan saanut oikeudenkäyntiavustaja, on liitettävä valitukseen valtakirja.

Valituksen toimittaminen

Valitus on toimitettava valitusajassa korkeimmalle hallinto-oikeudelle. Valituksen tulee olla perillä valitusajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä. Tämä koskee myös tilanteita, joissa valitus toimitetaan sähköisen asiointipalvelun kautta tai sähköpostitse. Valitus liitteineen voidaan toimittaa sähköisen asiointipalvelun kautta. Asiointipalvelun kautta toimitettua valitusta tai sähköpostitse toimitettua valitusta ei tarvitse toimittaa paperimuodossa. Asiakirjojen lähettäminen postitse tai sähköisesti tapahtuu lähettäjän omalla vastuulla.

Korkeimman hallinto-oikeuden yhteystiedot:

Postiosoite: Korkein hallinto-oikeus
PL 180, 00131 Helsinki

Sähköposti: korkein.hallinto-oikeus@oikeus.fi

Käyntiosoite: Fabianinkatu 15, 00130 Helsinki

Puhelin: 029 56 40200

Faksi: 029 56 40382

Aukioloaika: arkipäivisin klo 8.00–16.15

Hallinto- ja erityistuomioistuinten sähköinen asiointipalvelu:

<https://asiointi.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet#/>